

Toipumisen palasia **Recovery-mallin elementit**

Riikka Korhonen

Opinnäytetyö

Toukokuu 2019

Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala

Kuntoutuksen ohjaaja AMK, kuntoutuksen ohjaajan tutkinto-ohjelma

Tekijä Korhonen, Riikka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 5/2019
	Sivumäärä 28	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty:
Työn nimi Toipumisen palasia Recovery-mallin elementit		
Tutkinto-ohjelma Kuntoutuksen ohjaaja		
Työn ohjaaja(t) Lällä Kaisa ja Kuukkanen Tiina		
Toimeksiantaja(t) Sopimusvuori ry		
<p>Recovery-mallille on annettu merkitys; luoda ja elää merkityksellistä ja tyydyttävää elämää mielenterveyshäiriön oireista huolimatta. Recovery-mallilla tarkoitetaan mielenterveyspalveluiden viitekehystä, jossa korostuvat toivo, voimavarat, osallisuus, positiivinen mielen-terveys ja merkityksellisyys. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä Suomessa mielenterveyskuntoutuksen toimijoiden osaamista Recovery-mallin käytöstä. Tavoitteena oli selvittää Sopimusvuori ry:n työntekijöiltä Recovery-mallin käyttöä sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä.</p> <p>Aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla viideltä Sopimusvuori ry:n sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä työskentelevältä työntekijältä. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Aineisto litteroitiin sanasta sanaan ja analysoitiin deduktiivisella, teorialähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tulosten perusteella asiakkaan toivoa, voimaantumista ja yhteyttä (kumppanuutta) vahvistettiin miettimällä yhdessä eteenpäin menon vaihtoehtoja, etsimällä asiakasta kiinnostavia asioita ja unelmia, vahvistamalla asiakasta kiinnostavaa asiaa ja huomioimalla asiakkaan onnistuminen. Toivoa, voimaantumista ja yhteyttä vahvistettiin myös työntekijän positiivisella asenteella, antamalla myönteistä palautetta, huomioimalla kaikki asiakkaat, antamalla asiakkaalle vastuuta tehtävissä, työntekijän ja asiakkaan tasavertaisella kumppanuudella ja aidolla kohtaamisella, kannustamalla yksikön jäsenten välistä yhteyttä, huomioimalla asiakkaan voimavarat, vahvistamalla asiakasta itsenäisyyteen ja luomalla uskon ja toivon ilmapiiriä.</p> <p>Johtopäätökseksi saatiin, että Recovery-mallin teorian elementit toivo, voimaantuminen ja yhteys (kumppanuus) ilmenivät Sopimusvuori ry:n työntekijöiden työssä sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä hyvin ja monipuolisesti.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Recovery-malli, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, mielenterveys		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author Korhonen, Riikka	Type of publication Bachelor's thesis	Date 5/2019 Language of publication: finnish
	Number of pages 28	Permission for web publication:
Title of publication The pieces of recovery The elements of Recovery Model		
Degree programme Degree Programme in Rehabilitation Counselling		
Supervisor Lällä Kaisa, Kuukkanen Tiina		
Assigned by Sopimusvuori ry		
<p>The significance given to the Recovery Model is to create and live a meaningful and fulfilling life despite symptoms of mental health disorders. The Recovery Model signifies a mental health problem related frame of reference with emphasis on hope, resources, participation, positive mental health and a sense of purpose. The purpose of the thesis was to increase the knowledge of the Recovery Model among mental care rehabilitation professionals in Finland. The object was to examine the use of the Recovery Model among the staff of Sopimusvuori ry within their social rehabilitation and rehabilitative work units. The material was collected by means of a semi-structured thematic interview, which was given to the workers of five units of social rehabilitation and rehabilitative work in Sopimusvuori ry. The interviews were conducted individually. The material was transcribed word for word and analyzed using a deductive, theory-based content-analysis.</p> <p>According to the results, the client's hope, empowerment, unity (companionship) were strengthened by pondering together different options of proceeding, looking for clients' dreams and things that interested them. These things were reinforced, taking into account the successes of the clients. Hope, empowerment, and unity were reinforced through the workers' positive attitude, by giving positive feedback, by taking all clients into account, by giving the clients responsibility in their tasks, by having an equal companionship and genuine encounters between the workers and the clients, by encouraging the companionship between the members of each unit, by taking into account the clients strengths, by promoting the independence of clients, and by creating an atmosphere of faith and hope.</p> <p>The conclusion that was reached was, that the elements of the Recovery Model (hope, empowerment and unity [companionship]), were expressed well and in a multifaceted manner in the work of the workers of the social rehabilitation and rehabilitative work units of Sopimusvuori ry.</p>		
Keywords/tags (subjects) Recovery Model, social rehabilitation, mental health, rehabilitative work, mental health		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Mielenterveystyö ja mielenterveyskuntoutuksen palvelujärjestelmä	4
2.1	Kolmas sektori	6
2.2	Palveluohjaus.....	6
3	Sosiaalinen kuntoutus ja Kuntouttava työtoiminta.....	7
3.1	Sopimusvuori ry.....	9
4	Recovery-malli.....	10
4.1	Recovery-mallin elementtejä	10
4.2	Aiempia tutkimuksia.....	12
5	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	13
6	Tutkimuksen toteuttaminen	14
6.1	Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu	14
6.2	Sisällön analyysi ja menetelmän eettisyys	15
7	Tulokset	17
7.1	Toivon vahvistaminen	17
7.2	Voimaantumisen vahvistaminen.....	18
7.3	Yhteyden (kumppanuuden) vahvistaminen.....	19
7.4	Muita huomioita.....	21
8	Pohdinta.....	22
8.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	22
8.2	Pohdinta	22
8.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	24

Lähteet25

Liitteet29

Taulukot32

1 Johdanto

Suomessa vuosina 2012-2015 11-12 % naisista ja 7-8 % miehistä käytti jotain terveyspalvelua mielenterveysongelmien vuoksi. Masennusoireita oli vuosittain 23-25 %:lla miehistä ja 26-27 %:lla naisista. Kliinisesti vahvan psyykkisen kuormittuneisuuden ilmoitti 13-14 % naisista ja 11-13 % miehistä. Vuosina 2012-2015 itsemurha-ajatuksia viimeisen vuoden aikana oli ollut naisista ja miehistä 5-6 %:lla. Nuorimmalla ikäryhmällä, 20-34-vuotiaat, oli eniten mielenterveyshäiriön oireita ja itsemurha-ajatuksia verrattuna 35-54-vuotiaisiin ja 55-74-vuotiaisiin (Viertö, Partanen, Kaikkonen, Härkänen, Marttunen & Suvisaari 2017, 292-300.)

Vuonna 2009 julkistetun Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman mukaan, asiakkaan aseman vahvistamista ja mielenterveyspalveluihin helposti pääsyä matalankynnyksen yhden oven periaatteella tuli edistää. Lisäksi palveluiden yhdistämistä toimiviksi kokonaisuuksiksi ja ohjauskeinojen kehittämistä piti Suomessa vahvistaa (Mieli 2009-2015.) Suurin osa mielenterveyspalveluiden asiakkaista saa tukea kasvavan avohoidon kautta. Aiemmin Suomen psykiatrisissa sairaaloissa oli enimmillään 20 000 paikkaa, kun nykyisin määrä on 3500 (Mielenterveyspalvelut 2019.)

Perinteisesti mielenterveystyössä on käytetty diagnoosilähtöistä kuntoutusnäkökulmaa, mikä tarkoittaa, että keskitytään sairauden kuntoutukseen (Koskisuus & Narumo 2004, 11). Recovery-mallilla tarkoitetaan mielenterveyspalveluiden viitekehystä, jossa korostuvat toivo, voimavarat, osallisuus, positiivinen mielenterveys ja merkityksellisyys (Nordling 2018, 1476). Recovery-mallista on vähitellen tullut mielenterveyspalveluiden organisoinnin keskeinen viitekehys useissa valtioissa (Shepherd, Boardman & Slade 2008, 1-2). Kuitenkin edelleen on olemassa yksimielisyyden puutetta siitä, mitkä elementit lopulta muodostavat Recovery-mallin käytännön tai mitkä työntekijän pätevydet ovat kaikista hyödyllisimpiä auttamaan mielenterveyskuntoutujia kohti toipumista (Lakeman 2010, 62). Recovery-malli on rantautumassa myös Suomeen, täten opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen. Tarkoituksena oli lisätä Suomessa mielenterveyskuntoutuksen toimijoiden osaamista Recovery-mallin käytöstä. Sopimusvuori ry tarjoaa sosiaalista kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa viidessä toiminta- ja työvalmennusyksikössä Tampereella (Sopimusvuori ry 2008).

2 Mielenterveystyö ja mielenterveyskuntoutuksen palvelujärjestelmä

Mielenterveystyö on henkilön toimintakyvyn, psyykkisen hyvinvoinnin ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielenterveydenhäiriöiden ja mielisairauksien ehkäisemistä, lievittämistä ja parantamista. Mielenterveystyöhön kuuluvat mielisairauksia ja muita mielenterveydenhäiriöitä sairastaville henkilöille osoitetut sosiaali- ja terveydenhuollon mielenterveyspalvelut. Lisäksi mielenterveystyötä ovat mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisy, mielenterveystyön edistäminen ja mielenterveyspalvelujen järjestämisen tukeminen elinolosuhteita kehittämällä (Mielenterveyslaki 1116/1990, 1 §).

Kunnan vastuulla on järjestää alueensa mielenterveyslaissa tarkoitetut mielenterveyspalvelut kansanterveystyönä kansanterveyslain säädösten mukaan ja osana sosiaalihuoltoa sosiaalihuoltolain säädösten mukaan (Mielenterveyslaki 1116/1990, 3 §). Mielenterveysongelmat huomataan usein ensin neuvoloissa, koulu-, opiskelija ja työterveyshuollossa. Näissä palvelujärjestelmän osissa myös ehkäistään mielenterveydenhäiriöitä ja tarjotaan tukea avun tarpeen havaitsemisen jälkeen (Mielenterveyspalvelut 2019.) Vuosittain ajanjaksona vuosina 2012-2015 perusterveydenhuollon (terveyskeskus, opiskelijaterveydenhuolto ja työterveyshuolto) palveluja mielenterveysongelmien vuoksi suomalaisista käytti 5,6-6,1 % ja erikoissairaanhoidon (psykiatrinen poliklinikka ja psykiatrinen sairaala) palveluja 3,7-4,2% (Viertiö ym. 2017, 292-300).

Kuntoutus tarkoittaa muutakin kuin diagnoosilähtöistä kuntoutusnäkökulmaa, jossa keskitytään vain sairauden kuntoutukseen. Kuntoutus on laajempaa toimintaa, jolla on vaikutusta yksilöön ja hänen ympäristöönsä. Mielenterveystyössä pyritään kartoittamaan mahdollisia haasteita, mutta myös mielenterveyteen myönteisesti vaikuttavat asiat (Koskisuu & Narumo 2004, 11.)

Mielenterveyspalvelut koostuvat neuvonnasta, ohjauksesta, tarvittavasta psykososiaalisesta tuesta, kriisitilanteiden psykososiaalisesta tuesta sekä mielenterveydenhäi-

riöiden tutkimuksesta, hoidosta ja kuntoutuksesta (Mielenterveyspalvelut n.d). Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut ovat merkittävä kasvava avohoidon palvelu (Mielenterveyspalvelut 2019).

Terveyskeskukset ja erikoissairaanhoido tuottavat mielenterveyspalveluita. Lisäksi seurakunnat ja sosiaalipalvelut tuottavat mielenterveyspalveluihin kuuluvaa toimintaa. Myös kolmas sektori tuottaa monien järjestöjen voimalla monenlaisia mielenterveyspalveluita. Avohoidon, erikoislääkäripalveluiden, työterveydenhuollon ja psykoterapian palveluita mielenterveyspalveluihin tuottaa puolestaan myös yksityinen sektori (Mielenterveyspalvelut 2019.)

Mielenterveyskuntoutuksella tarkoitetaan palvelujen kokonaisuutta, joka tähtää mielenterveyskuntoutujan itsenäiseen selviytymiseen ja kuntoutumiseen (Mielenterveyspalvelut 2019). Mielenterveyskuntoutusta Suomessa järjestää monta tahoa, kuten sosiaali- ja terveydenhuolto, vakuutusalan toimijat ja järjestöt (Sovellusohje aikuisten mielenterveyden häiriöiden kuntoutukseen 2017, 7). Mielenterveyskuntoutuspalvelujen tarjoajia ovat psykiatriset sairaalat, erilaiset kuntoutuslaitokset, yksityiset palveluntuottajat ja järjestöt. Mielenterveyskuntoutuksen painopiste on tänä päivänä avohoidossa, tavoitteena tarjota palveluita, joita kuntoutuja käyttää kotona asuessaan (Monenlaista kuntoutusta, n.d.)

Mielenterveyttä tukevia menetelmiä ovat esimerkiksi psykoedukaatio, eli psykoosiin sairastuneiden auttamiseksi kehitetty koulutuksellinen malli (Psykoedukaatio n.d). Ratkaisukeskeinen malli on asenne ongelmallisia asioita kohtaan, joka kiinnittää huomion ratkaisuihin, päämääriin ja tavoitteisiin. Menetelmä on syntynyt USA:ssa 1950-luvulla (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2006.) Dialoginen menetelmä on voimavarakeskeistä kuuntelevaa keskustelua, joka välittää kunnioitusta, kiinnostusta ja myötätuntoa. Dialogissa tavoitellaan yhteistä ymmärrystä avoimella ja suoralla keskustelulla (Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä 2019.)

Yleisiä sosiaalipalveluja mielenterveyskuntoutujille tarjottavaksi ovat esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaiset päihde- ja mielenterveystyö, sosiaaliohjaus ja sosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, perhetyö, kotipalvelu, kotihoito sekä asumispalvelut. Lisäksi eri-

Blomgrenin (2005, 43) mukaan palveluohjauksen toimivia elementtejä ovat henkilökohtainen ja paneutuva palvelu, luottamuksellinen asiakas- ja työntekijäsuhde sekä palveluohjaajan helppo henkinen että fyysinen tavoitettavuus. Tärkeä palveluohjauksen elementti on oma vakituinen työntekijä, jolla on asiakkaan tilanteesta kokonaisvastuu ja kokonaiskäsitely. Palveluohjaajan toimipisteen sijaitseminen asiakasta lähellä on todettu hyödylliseksi. Alkuun tehdään perusteellinen ja kokonaisvaltainen asiakkaan tilanteen peruskartoitus ja palveluohjaus käynnistetään muutostilanteessa tai siirtymävaiheessa. Palveluohjaajan tukena on tiimi tai henkilö. Palveluohjaajan jatkuva koulutus käytännöntyön tueksi on tärkeää sekä konkreettisten välineiden yhdistäminen palveluohjaukseen (Blomgren 2005, 43.)

Blomgrenin (2005, 43) mukaan työelämään suuntaavan palveluohjauksen toimivia elementtejä ovat monien vaihtoehtojen etsiminen ja esittäminen. Asiakkaan haaveista ja kiinnostuksen kohteista lähteminen ja pienten osatavoitteiden käyttö konkreettisesti etenemisessä on tärkeää. Asiakkaan palvelujen piiriin saattaminen ja vaihtaminen saattaen on huomioitava. Rauhallinen eteneminen asiakasta kuunnellen ja epävirallinen, ei virastomainen palvelupiste sekä epäviralliset toimintatavat ovat eduksi. Pieni ja pysyvä tiimi, joka tuo asioiden käsittelyyn moninäkökulmaisuuksia on tärkeä palveluohjauksen elementti, kun asiakasta ohjataan kohti työelämää (Blomgren 2005, 43.)

3 Sosiaalinen kuntoutus ja Kuntouttava työtoiminta

Suomessa toisen maailmansodan jälkeen kuntoutusjärjestelmässä on tunnistettu lääkinnällinen, ammatillinen, kasvatuksellinen sekä sosiaalinen kuntoutus, joka on ollut käsitteenä käytössä 1950-luvulta asti ja kuvannut lähinnä kuntoutumista keskimääräiseen elämäntapaan (Nieminen 2018, 11).

Tänä päivänä Suomessa sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen

kuntoutukseen kuuluu sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen, valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 17 §.)

Sosiaalisen kuntoutuksen palvelutarpeen arvioi sosiaalityöntekijä sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan. Sosiaaliseseen kuntoutukseen päässeillä voi monesti olla pitkäaikastyöttömyyttä, työllistymisen esteitä, vaikeuksia toimeentulossa sekä mielenterveys- ja päihdeongelmia (Määttä 2018, 27.)

Tällä hetkellä palvelujärjestelmän muutoksessa sosiaalisen kuntoutuksen suhde laajaan kuntoutuksen järjestelmään on vielä jäsentymätön (Piirainen 2018, 41). Sosiaalisessa kuntoutuksessa käyvät asiakkaat kaipaavat useampia tukimuotoja ja palveluita ja tästä syystä he ovat asiakkaina monella luukulla. Ammattilaisen on merkittävään tärkeää hallita palvelujärjestelmä isossa mittakaavassa, jotta eri palvelut osataan tarkoituksenmukaisesti asettaa sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaan tueksi (Määttä 2018, 26.)

Sosiaalihuoltolaki ohjaa työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavien työttömien aktivointisuunnitelmien tekemistä. Tämä tähtää kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä vastaavassa olevan kunnan sosiaalihuollon, työ- ja elinkeinotoimiston sekä asiakkaan yhteistyön kautta edistämään työttömien toimintakykyä ja ehkäisemään syrjäytymistä, tarjoten heille kuntouttavaa työtoiminnan lisäksi myös muita yksilöllisesti sopivia palveluja, kuten laki kuntouttavasta työtoiminnasta säättää (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001.)

Tavoitteena kuntouttavalla työtoiminnalla on työllistymisen, koulutukseen osallistumisen tai työ- ja elinkeinohallinnon työllistymistä edistävään palveluun menemisen valmiuksia (Asiakas 2019). Henkilön kuntouttavan työtoiminnan palvelutarpeen arvioi kunnan sosiaalityöntekijä (Sosiaalipalvelut, n.d). Kunta on velvollinen aloittamaan toimeentulotukea saavan henkilön aktivointisuunnitelmapirosessin, kun taas

työmarkkinatukea saavan henkilön aktivointisuunnitelmaprosessin aloittaa TE-toimisto (Aktivointisuunnitelma 2019).

Laki ei määritä mitä kuntouttavaan työtoimintaan sisältyy, mutta sen on sovittava hyvin ja räätälöidysti asiakkaan osaamiseen ja työ- ja toimintakykyyn edistäen hänen elämänhallintaansa ja toimintakykyä. Tehtävien vaativuus voi kasvaa kuntouttavan työtoiminnan edetessä vaiheittaisena prosessina asiakkaan työ- ja toimintakyvyn kohentuessa (Kuntouttavan työtoiminnan sisältö 2019.)

3.1 Sopimusvuori ry

Sopimusvuori ry on syntynyt vuonna 1970 ja on Suomen vanhimpia järjestöjä mielenterveyspalveluiden tuottajana ja on viitoittanut pioneerina tietä monille muille mielenterveysjärjestöille (Nykäsenoja 2015, 172). Sopimusvuori ry tarjoaa sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluja Tampereella viidessä yksikössä: työ- ja toimintakeskus Kanava, nuorten toimintakeskus Verstas, toimintakeskus Sorina, Kaarisillan toimintakeskus ja Hiedanrannan työvalmennusyksikkö (Sopimusvuori ry 2018).

Sopimusvuori ry tukee positiivista mielenterveyttä, tarjoaa mahdollisuuden yhteisölliseen tukeen ja tärkeisiin sosiaalisiin rooleihin sekä itsemääritellyn hyvän elämän elämiseen rajoitteista huolimatta. Sopimusvuori ry:n tuottamaan sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluihin ohjautuu asiakkaita Tampereen kaupungin aikuissosiaalityön, työllisyyspalveluiden sekä työ- ja elinkeinotoimiston kautta (Sopimusvuori ry 2018.)

Sopimusvuori ry:n päivätoiminta- ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä käy mm. työelämään suuntaavia mielenterveyskuntoutujia sekä syrjäytymisuhan alla olevia nuoria. Sopimusvuori ry:n päivätoimintayksiköissä on otettu käyttöön Recovery-malli noin kaksi vuotta sitten (Sopimusvuori ry 2018.)

4 Recovery-malli

Recovery-käsitteelle ei ole ainoastaan yhtä suomennosta. Recovery-viitekehyksen tarkoituksiin Recoverylle on annettu merkitys; luoda ja elää merkityksellistä ja tyydyttävää elämää mielenterveyshäiriön oireista huolimatta (A national framework for recovery-oriented mental health services, 2013.) Käsite Recovery, eli toipuminen, ei ole synonyymi parantumisen kanssa. Toipuminen ei välttämättä ole paluu normaaliin terveyteen ja toimintakykyyn (Jacobson & Greenley 2001.)

Recovery-malli perustuu yksilön itsemääräämisoikeuteen ja itsensä johtamiseen. Recovery-malli mielenterveystyön viitekehyksenä korostaa toivon tärkeyttä vahvistettaessa asiakkaan motivaatiota ja odotuksia yksilöllisesti tyydyttävästä elämästä (Shepherd, Boardman & Slade 2008, 1-2.) Toivio ja Nordling (2013, 330) toteavatkin hyvin kuvaavasti, että uusien elämäntarkoitusten muovautuminen on osa Recovery-mallin sisältöä uudistuvien elämänmerkitysten kanssa.

Jacobsonin ja Greenleyn (2001) mukaan Recovery viittaa kahteen asiaan; niiden henkilöiden sisäiseen olotilaan, jotka kertovat olevansa toipumisen tiellä, eli toivoon, toipumiseen, voimaantumiseen ja yhteyteen, sekä lisäksi ulkoisiin olosuhteisiin, jotka helpottavat toipumista; ihmisoikeuksien periaatteiden täytäntöönpanoon, positiiviseen toipumisen kulttuuriin ja Recovery-mallin käytänteiden mukaisiin palveluihin. Nordlingin (2018, 1478) mukaan toipumista edistetään vahvistamalla toivoa ja optimismia, voimaantumista, kumppanuutta (yhteyttä), elämäntarkoitusta ja identiteettiä. Jacobsonin ja Greenleyn (2001) sekä Nordlingin (2018, 1478) näkemysten yhdistämisen perusteella tutkittaviksi Recovery-mallin elementeiksi valikoituivat toivo, voimaantuminen ja yhteys (kumppanuus).

4.1 Recovery-mallin elementtejä

Toivo

Toivo, joka johtaa toipumiseen, on perustavimmalta tasoltaan yksilön uskoa siihen, että toipuminen on mahdollista. Toivo koostuu keskittymisestä enemmän voimiin

kuin heikkouksiin ja epäonnistumisen mahdollisuuteen (Jacobson & Greenley 2001.) Onnistumisen halu, toivoa herättävät suhteet, unelmat ja toiveet rakentavat toivoa ja optimismia (Nordling 2018, 1478). Laajentamalla mahdollisuuksien aluetta, toivo luo perustan toipumisen alkamiselle (Jacobson & Greenley 2001). Lakemanin (2010, 62) mukaan Recovery-mallin periaatteiden mukaan toimiva mielenterveystyön ammattilainen vahvistaa asiakkaan toivoa uskomalla ja välittämällä ajatusta siitä, että hän voi toipua. Recovery-malliin perustuvan työotteen itsearvioinnissa työntekijä arvioi kertoiko hän asiakkaalle omiin tai asiakkaiden kokemuksiin liittyviä toivoa herättäviä ja vahvistavia esimerkkejä. Lisäksi ammattilainen arvioi välittääkö hän ajatusta, että asiakkaan tavoitteiden saavuttaminen voi onnistua, vaikka tulevaisuus näyttäisi epävarmalta ja takaiskuja tulisi. Työntekijä huomioi myös sen, että tukeeko hän asiakasta ylläpitämään toivoa ja positiivisia odotuksia (Shepherd ym. 2008, 9.)

Voimaantuminen

Vahvuuksiin keskittyminen, henkilökohtainen vastuunotto ja elämänhallinta vahvistavat voimaantumista (Nordling 2018, 1478). Recovery-malli tähtää kuntoutujien omaksuvan enemmän ja enemmän vastuullisuutta itsestään. Vastuullisuus on osatekijä valintojen tekemisessä ja riskien ottamisessa. Täysi voimaantuminen edellyttää, että kuntoutuja elää valintojensa seurauksien kanssa (Jacobson & Greenley 2001.) Lakeman (2010, 62) nostaa Recovery-mallin mukaan työskentelevän ammattilaisen yhdeksi tärkeimmistä pätevyyksistä, että työntekijä tunnistaa, arvostaa ja edistää asiakkaan voimavaroja, mikä voimaannuttaa. Recovery-mallin mukaan työskentelevän ammattilaisen kuuluu huomioda itsearvioinnissa, tukeeko hän asiakkaita löytämään omia tavoitteita ja priorisoimaan niitä. Lisäksi ammattilaisen pitää arvioida osoittaako hän luottavansa asiakkaan vahvuuksiin hänen suunnatessa tavoitteisiinsa. Ammattilainen arvioi myös, antaako hän asiakkaille tietoa ja tukeeko asiakkaan hallintastrategioita mielenterveysongelmien itsehallinnan vahvistamiseksi (Shepherd ym. 2018, 9.)

Yhteys (kumppanuus)

Recovery on syvästi sosiaalinen prosessi. Kuntoutujien mukaan suuri osa toipumisesta tapahtuu tavassa, jolla on muiden seurassa. (Jacobson & Greenley 2001.) Yhteys on kumppanuutta, joka muodostuu yhteisöön kuulumisesta, muiden antamasta tuesta, vertaistuesta, sukulaissuhteista (Nordling 2018, 1478). Lakeman (2010, 62)

nostaa Recovery-mallin mukaan toimivan ammattilaisen yhdeksi tärkeimmäksi pätevyudeksi sen, että hän kuuntelee ja kunnioittaa asiakkaan näkemyksiä, mikä vahvistaa yhteyttä. Osbornen ja Steinin (2015, 757) mukaan mielenterveystyöntekijöiden raportointi korkeammasta työyhteyden tasosta asiakkaiden kanssa ja työntekijän toteuttama ohjaaminen on selvästi yhteydessä työntekijöiden positiivisempaan raportointiin Recovery-mallista ja raportointiin korkeammasta henkilökohtaisesta kasvusta. Shepherdin (2018, 9) mukaan Recovery-mallin mukaan työskentelevän ammattilaisen itsearvioinnissa työntekijän tulee tarkastella, osoittaako hän asiakkaalle kunnioittavan asenteensa tätä kohtaan, sekä tahtovansa työskennellä asiakkaan kanssa tasavertaisessa kumppanuudessa. Ammattilaisen pitää arvioida, näyttääkö hän asiakkaalle laittavansa itsenä peliin asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi pitää huomioida, vahvistaako ammattilainen asiakkaan niitä tavoitteita, jotka vievät asiakkaan roolia muuttumaan sairaasta muiden auttajaksi. Ammattilaisen pitää tarkastella myös sitä, huomioiko hän asiakkaan muita voimavaroja, kuten kontakteja, organisaatioita ja ystävyyssuhteita. Ammattilaisen tulee myös kuunnella asiakkaan toiveita koskien terapeuttisia interventioita (Shepherd ym. 2018, 9.)

4.2 Aiempia tutkimuksia

Osbornen ja Steinin (2015, 757) mukaan mielenterveystyöntekijöiden raportointi korkeammasta työyhteyden tasosta asiakkaiden kanssa ja työntekijän toteuttama ohjaaminen oli selvästi yhteydessä työntekijöiden positiivisempaan raportointiin Recovery-mallista ja raportointiin korkeammasta henkilökohtaisesta kasvusta. Positiivinen työyhteys asiakkaiden kanssa toteuttaen Recovery-mallin periaatteita ja voi olla hyvin tärkeää mielenterveystyöntekijöiden ammatilliselle hyvinvoinnille (Osborn & Stein 2015, 764.)

Lakeman (2010, 62) nostaa esille, että Recovery-mallin mukaan toimivan mielenterveystyöntekijän tärkeimmiksi valikoituneet pätevyudet keskittyvät asiakkaan taitojen, voimavarojen, oma-aloitteisuuden ja autonomian tunnistamiseen ja tukemiseen. Tämä osoittaa, että pakko- tai kontrolloivat käytänteet sopivat huonosti tai joissain tapauksissa ovat täysin yhteensopimattomia Recovery-mallin käytänteiden kanssa

(Lakeman 2010, 72). Hungeford ja Kench (2013, 212) esittävät, että asiakkaat ja työntekijät ovat enemmän mukana Recovery-mallin käyttöönoton strategian kehittämisessä kuin vain kuuntelemassa esitystä tapahtuneesta tosiasiaista. Samalla, kun Recovery-mallin mukaiset palvelut ovat luonnostaan asiakaslähtöisiä ja asiakkaiden osallistuminen myös päätöksentekoon on ensiarvoisen tärkeää, on lisäksi varmistettava niiden henkilöiden läsnäolo, jotka palveluja antavat (Hungeford & Kench 2013, 215).

Hungeford ja Kench (2013, 208) tuovat esiin, että vaikka Australiassa terveydenhuollon johtajat seurasivat suosituksia tukeakseen Recovery-mallin mukaisia palveluja ja vaikka työntekijät olivat saaneet koulutuksen Recovery-mallin periaatteista ja heidän käyttöönsä oli järjestetty uusia dokumentointimenetelmiä tukemaan heidän työtänsä, silti nämä työntekijät kokivat itsensä huonosti varustautuneiksi Recovery-mallin käytäntöihin. Tämä herätti kysymyksiä tyytyväisyydestä järjestettyä koulutusta ja valmennusta kohtaan sekä koskien tukea, jota Recovery-mallin mukaan työskenteleville työntekijöille järjestettiin (Hungeford & Kench 2013, 208). Recovery-mallin periaatteiden sisällyttäminen Australian julkiseen mielenterveydenhuoltoon ei tapahtunut ilman haasteita, mutta mielenterveyden ammattilaisten mielestä se oli vaivan arvoista Recovery-mallin keskittyessä asiakkaan hyvinvointiin ja terveyteen. Ammatillaiset eivät kuitenkaan päässeet yhteisymmärrykseen siitä, minkälaisella prosessilla Recovery-malli olisi pitänyt ottaa käyttöön (Hungeford & Kench 2013, 212.)

5 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä Suomessa mielenterveyskuntoutuksen toimijoiden osaamista ja tietämystä Recovery-mallin käytöstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Sopimusvuori ry:n työntekijöiltä Recovery-mallin käyttöä sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä. Tutkimuskysymys oli Miten Recovery-mallin elementit toivo, voimaantumisen ja yhteys (kumppanuus) ilmenevät Sopimusvuori ry:n työntekijöiden työssä sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnanyksiköissä?

6 Tutkimuksen toteuttaminen

6.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen menetelmä, koska se pohjaa todellisen ja moninaisen elämän kuvaamiseen, sekä pyrkii löytämään ja paljastamaan tosiasioita (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2005, 152). Laadullinen tarkoittaa aineiston kuvausta, tällaiseen aineistoon voi käyttää erilaisia lukutapoja, ehkä yllättävää, mutta myös numeraalisia tapoja (Eskola & Suoranta 2005,13). Puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu, koostui menetelmän mukaisesti tietyistä keskeisistä ja kaikille haastateltaville samoista teemoista; toivo, voimaantuminen ja yhteys. Tämä haastattelumenetelmä valittiin, koska puolistrukturoidussa haastattelussa huomioidaan haastateltavien tulkinnat ja asioille antamat, myös vuorovaikutuksessa syntyvät, merkitykset. Teemahaastattelussa kysymysten järjestys ja muoto saavat hieman vaihdella, joten haastattelun aikana pystyttiin tekemään tarkentavia kysymyksiä sekä muuttamaan kysymysten järjestystä (Hirsijärvi & Hurme 2001, 48.) Kyseisen menetelmän etuna oli myös se, että haastattelijä pystyi haastattelun aikana motivoimaan haastateltavaa, menetelmä oli joustava, eikä kieltäytymisprosentti ollut niin suuri kuin lomaketutkimuksissa (Hirsijärvi ja Hurme 2001, 36).

Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, jotka nauhoitettiin zoom-nauhurilla. Haastattelut tehtiin kasvotusten yksilöhaastatteluina. Haastattelut kestivät kahdestakymmenestä minuutista kolmeenkymmeneenviiteen minuuttiin. Haastattelut toteutettiin valmiiksi valittujen ja testattujen, teoriaan pohjaavien teemojen; toivo, voimaantuminen ja yhteys (kumppanuus) sekä niihin liittyvien, etukäteen testattujen kysymysten kautta (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 75.) Tutkimukseen haastateltaviksi osallistui vapaaehtoisesti viisi Sopimusvuori ry:n toimintaja työvalmennusyksiköissä työskentelevää ohjaajaa, yksi työntekijä jokaisesta yksiköstä. Tutkimuksessa ei haastateltu yksiköiden johtajia. Yhteydenottokirje lähetettiin sähköpostitse Sopimusvuori ry:n yksiköiden kaikille ohjaajille erillisenä kutsuna tutkimushaastatteluun (Liite 1). Jokaisesta viidestä yksiköstä ilmoitautui sähköpostitse yksi haastateltava. Haastattelut toteutettiin maalisi- ja huhtikuussa 2019.

6.2 Sisällön analyysi ja menetelmän eettisyys

Äänitetty aineisto litteroitiin sanasta sanaan, minkä jälkeen teksti luettiin läpi monta kertaa, jotta tutkimusongelman kannalta tärkeät aineiston kohdat tulivat huomaetuiksi. Deduktiivisessa aineistonanalyysissä käytetyt käsitteet johdettiin teoriasta. Seuraavaksi aineistosta etsittiin tutkimusongelman kannalta oleelliset lauseet, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Tietomassa järjestettiin siten, että pääilmiö ja sen rakenne tulivat näkyväksi (Kananen 2008, 88-94.) Aineistosta poimitut, tutkimuskysymykseen vastanneet alkuperäislauseet pelkistettiin ilmaisuiksi, jotka ryhmiteltiin yhtäläisyyksien mukaan samaa tarkoittaviin kategorioihin, jotka nimettiin samankaltaisten, pelkistettyjen ilmaisujen sisällön mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101). Teorialähtöisessä sisällön analyysissä tutkimuksen teoriaosuudessa oli jo etukäteen tiedossa pää- ja alakategoriat, joihin litteroidun aineiston tutkimuskysymykseen vastaavat ilmaisut mukautettiin pelkistämällä ja ryhmittelemällä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98).

Teorialähtöinen eli deduktiivinen sisällönanalyysi ja analyysirunko (taulukko1) toteutettiin pohjaten opinnäytetyön tietoperustassa esiin tuotuun Recovery-mallin teoriaan. Teoria koostuu pääkategorioista Toivo, Voimaantuminen ja Yhteys (kumppanuus) sekä näiden alakategorioista (Taulukko 2). Toivon alakategoriat teoriaan pohjaten olivat Unelmat ja toiveet, Onnistumisen halu, Myönteinen ajattelu ja Usko toipumiseen. Teoriasta johdetut voimaantumisen alakategoriat olivat Keskittyminen vahvuuksiin, Henkilökohtainen vastuunotto ja Elämänhallinta. Yhteyden (kumppanuuden) alakategoriat teoriaan pohjaten olivat Yhteisöön kuuluminen, Muiden antama tuki ja Vertaistuki.

Taulukko 2 Pää- ja alakategoriat

Pääkategoria	Toivo	Voimaantuminen	Yhteys (kumppanuus)
Alakategoria	Unelmat ja toiveet	Keskittyminen vahvuuksiin	Yhteisöön kuuluminen
Alakategoria	Onnistumisen halu	Henkilökohtainen vastuunotto	Muiden antama tuki
Alakategoria	Myönteinen ajattelu	Elämän hallinta	Vertaistuki
Alakategoria	Usko toipumiseen		

Teoriaviitekehys edellä mainituille Recovery-mallin pää- ja alakategorioille johdettiin tutkijoiden Nordling (2018, 1478), Jacobson ja Greenley (2001) esittämistä näkökulmista Recovery-mallin elementeistä. Aineistoa analysoitiin laskemalla, kuinka monta haastattelussa mainittua ilmaisua kuului ylä- ja alakategorioihin. Teeman ja säännönmukaisuuden voi tunnistaa laskemalla (Hirsijärvi & Hurme 2001, 172.) Laskemista kvalitatiivisessa tutkimuksessa puolustetaan sillä, että kun ominaisuuksia arvioidaan, taustalla tapahtuu paljon laskemista (Miles & Huberman 1994, 253). Tutkimustyössä sovellettiin tieteellisen tutkimuksen standardeja ja eettisyyttä noudattavaa tiedonhankintamenetelmää (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6). Haastattelussa haastattelurunko oli mukana. Haastattelu äänitettiin zoom-äänityslaitteella, jonka muistikortti säilytettiin lukitussa paikassa eettisyyden takaamiseksi. Ennen haastattelua ja haastattelun aikana varmistettiin, että tallennin toimi ja varapattereita oli mukana (Hirsijärvi & Hurme, 184.)

Aineisto litteroitiin sanasta sanaan ja säilytettiin tietokoneella salasanan takana. Aineistot hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Menetelmä noudatti täysin tutkimukseen osallistuvien yksityisyyden suojaa ja heidän anonymiteettinsa säilyi läpi tutkimuksen. Haastatteluun osallistuminen tapahtui nimettömänä ja vapaaehtoisesti. Vastaukset esitettiin opinnäytetyössä niin, ettei niistä voi päätellä, kenen kertomista asioista on kysymys. Saatekirjeessä haastatteluun osallistuville selvitettiin etukäteen

tutkimuksen tarkoitus, tavoite, haastattelun kysymykset ja niihin vastaamiseen käytettävä aika, sekä missä valmis opinnäytetyö julkaistaan. Lisäksi haastateltavat allekirjoittivat ennen haastattelua tietoon perustuvan suostumusasiakirjan (Liite 3).

7 Tulokset

Tutkimuskysymykseen vastaavia puolistrukturoitujen teemahaastattelujen tuloksia käsiteltiin Recovery-mallin teoriasta johdettujen kategorioiden toivo, voimaantumisen ja yhteys (kumppanuus) kautta.

7.1 Toivon vahvistaminen

Nordlingin (2018, 1478) mukaan Recovery-mallin teoriassa toivo koostuu unelmista ja toiveista, myönteisestä ajattelusta, onnistumisen halusta, uskosta toipumiseen, motivaatiosta muutokseen ja toivoa herättävistä suhteista.

Pääkategoria Toivon vahvistaminen (52 vastausta) sai teoriaan pohjaten neljä alakategoriaa: Unelmat ja toiveet (29 vastausta), Onnistumisen halu (12 vastausta), Myönteinen ajattelu (kuusi vastausta) ja Usko toipumiseen (viisi vastausta).

Unelmat ja toiveet-alakategoriassa pelkistyksiksi haastatteluvastausten pohjalta nousivat Eteenpäinmenon vaihtoehtojen miettiminen yhdessä, Asiakasta kiinnostavan asian vahvistaminen, Unelmien etsintä, Asiakasta kiinnostavien asioiden etsintä, sekä asiakkaan unelmia ei saa lytätä. Lisäksi vastattiin, että Tavoitteissa tulee mainita myös asiakkaan haasteet.

Jos hän ei koe saavansa toivoa tai ei osaa nimetä haaveita tai innostuksia tai mitään, niin se on jotenkin semmoinen asia, mitä joudutaan sitten niinkun kaivelee välillä ja koitetaan erilaisten ryhmien avulla ja keskustellaan, että löydetään se pieni juttu, mikä saattaa olla semmoinen intohimo tai pieni kipinä johonkin suuntaan, niin sitä lähetään työstään (H2.)

Onnistumisen halu – alakategoriaan nostettiin haastatteluvastauksista seuraavat pelkistykset: Asiakkaan onnistuminen huomioidaan, Asiakkaalle järjestetään mahdollisuus oppia uutta, Asiakasta haastetaan kehittymään, sekä Asiakkaalle annetaan onnistumisen mahdollisuus.

Annetaan se mahdollisuus oppia uutta, et se on niinku hirveen tärkeätä, että ihmiset ei ikään kuin joutuis hirveesti sellaseen tilanteeseen, et heidän kapasiteettiaan ikään kuin ali käytetään (H4).

Ehkä se semmonen pieni haastaminenkin on hyvä tapa lisätä sitä toivoa. Ikään kuin tarjotaan sitä, että hei sä pystytkin tuohon tai haluatko kokeilla tätä, et mä luulen, et se onnistuis sulta (H4.)

Myönteinen ajattelu -alakategorian pelkistyksiksi nostettiin Työntekijän positiivinen asenne, Negatiivisuuden välttäminen sekä Yhtiöpositiivisuuden välttäminen.

Keskeisimpänä aattelen sen, että itse ei ikään kuin lannistu, että vaikka ois asiakkaalla haastaviakin tilanteita tai asiat menis solmuun tai tulis jotain, et joku ei onnistukaan mitä on suunniteltu tai tulee jotain vastoinkäymisiä, elämäntilanteita (H4).

Usko toipumiseen-alakategorian pelkistykseksi vastauksista muodostettiin Uskon ja toivon ilmapiirin luominen.

Toivo on juurikin se, että kun pystyy luomaan semmosta mielikuvaa juurikin, nyt että minä selviän, sille asiakkaalle, niin se on ehkä sitten semmosta toivon luomista, et askel kerrallaan päästään eteenpäin (H3)

7.2 Voimaantumisen vahvistaminen

Nordlingin (2018, 1478) mukaan Recovery-mallin teoriassa voimaantuminen koostuu henkilökohtaisesta vastuunotosta, elämännhallinnasta ja keskittymisestä vahvuuksiin. Pääkategoria Voimaantumisen vahvistaminen (32 vastausta) sai teorian pohjalta kolme alakategoriaa: Keskittyminen vahvuuksiin (13 vastausta), Vastuunotto (10 vastausta) ja Elämännhallinta (yhdeksän vastausta).

Keskittyminen vahvuuksiin-alakategoria sai haastatteluvastausten perusteella pelkistykset: Myönteisen palautteen antaminen, Asiakkaan voimavarojen huomioiminen ja Asiakkaan osaamisen huomioiminen.

Meijän pitäs niinkun pyrkiä nostaan se asiakas sieltä niinkun takasin siihen omaan niinkun osaamiseensa, siihen omaan niinkun itseluottamukseen ja muuhun, et pääsis sitten taas jatkaan elämää muualla ja töissä ja koulussa (H5).

Vastuunotto-alakategoriaan muodostettiin pelkistykset: Asiakkaalle annetaan vastuuta tehtävissä ja asiakkaalle annetaan vastuuta päätöksenteossa.

Joka osaa jo jonkun asian, opettaa seuraavalle ja se tieto kulkee sillai sitten. Aatellaan siinä myöskin sitä, että se vahvistaa sen, joka ohjaa sitä toista, niin myöskin hänen niin kuin omanarvontuntoo ja muuta, että kun pystyy olemaan siinä ohjaajana toiselle eikä ohjattavana (H5.)

Elämänhallinta-alakategoriaan valikoitiin vastausten perusteella pelkistykset: Asiakkaan vahvistaminen itsenäisyyteen ja Asiakkaan herättely siihen, mikä on rakentavaa.

Pystyt tekemään sitä seulomista, et okei tähän mä pystyn vaikuttan, tää on siis mun asiani vaikuttaa tähän. Tohon mä en pysty vaikuttan, ton mä jätän niinku ton mä voin sitten jättää niinkun huomiotta. Tavaltaan niinku, sitä sellasta keskustelua käydä sit asiakkaiden kanssa (H4.)

7.3 Yhteyden (kumppanuuden) vahvistaminen

Recovery-mallissa yhteys (kumppanuus) koostuu yhteisöön kuulumisesta, muiden antamasta tuesta, vertaistuesta sekä sukulaissuhteista (Nordling 2018, 1478.) Yhteyden ja kumppanuuden vahvistaminen-pääkategoria (40 vastausta) jaettiin teoriaan pohjaten seuraaviin alakategorioihin: Muiden antama tuki (23 vastausta), Yhteisöön kuuluminen (10 vastausta) sekä Vertaistuki (seitsemän vastausta).

Muiden antama tuki -alakategoria (23 vastausta) muodostui haastateltavien mainitsemista ilmaisuista tehdyistä pelkistyksistä; Työntekijän ja asiakkaan tasavertainen

kumppanuus, Aito kohtaaminen, Auttaminen ja välittäminen, keskittyminen asiakkaaseen ja hänen asioihinsa, asiakkaan tunteet otetaan huomioon ja ohjataan asiakasta yksikön ulkopuolisiin yhteyksiin.

Täällä olemme asiakkaiden kanssa rinnallakulkijoita, me ei olla niinkun tämmösessä opettaja -oppilas asetelmassa millään lailla, emmekä aseta itseämme asiakkaan yläpuolelle (H3).

Et tavallaan se on, se on tosi tärkeä, et se ihminen kokee oikeesti, et sä olet häntä varten siinä tilanteessa ja tulee arvostetuksi, kuulluksi ja jotenkin niin kuin parhaimmillaan just se, että pääsee niinkun jotenkin kiinni siihen asiakkaan niinkun näkökulmaan ja arvomaailmaan (H4).

Se on hirveen oleellista kuulla se niinkun tunnetila ja uskaltaa olla siinä läsnä, että nyt on niinku aika kamala tilanne ja varmasti on niinku hankalaa ja sitten tavallaan lähteä sieltä jotenkin tukemaan (H4).

Yhteisöön kuulumisen-alakategoria (10 vastausta) muodostui haastatteluvastausten ilmaisuista pelkistykset Kaikki asiakkaat huomioidaan ja Asiakkaille annetaan vaikuttamisen mahdollisuus.

Meidän ydin mun mielestä täällä, että tota semmonen yhteisöllisyys, että tota koitetaan saada osallistumaan jollain tavalla yhteisiin asioihin (H2).

Vertaistuki-alakategoriaan johdettiin haastatteluvastauksista pelkistys Kannustetaan yksikön jäsenten välistä yhteyttä.

Pyritään, että nuo ihmiset uskaltaa heittäytyä ja löytää semmosii omii juttuja niinku muista ihmisistä ja muiden ihmisten kanssa olemisesta (H2).

Pää- ja alakategorioihin sopineet vastaukset jakaantuivat taulukko 2:n osoittamalla tavalla.

Taulukko 3 Vastausten määrän jakautuminen pää- ja alakategorioihin.

Pääkategoria	Toivo 52 vastausta	Voimaantuminen 32 vastausta	Yhteys 40 vastausta
Alakategoria	Unelmat ja toiveet 29 vastausta	Keskittyminen vahvuuksiin 13 vastausta	Yhteisöön kuuluminen 10 vastausta
Alakategoria	Onnistumisen halu 12 vastausta	Vastuunotto 10 vastausta	Muiden antama tuki 23 vastausta
Alakategoria	Myönteinen ajattelu 6 vastausta	Elämän hallinta 9 vastausta	Vertaistuki 7 vastausta
Alakategoria	Usko toipumiseen 5 vastausta		

7.4 Muita huomioita

Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden vastauksissa oli ilmaisuja jokaiseen kolmeen elementtiin; toivoon, voimaantumiseen ja yhteyteen (kumppanuuteen).

Nordlingin (2018, 1478) mukaan Recovery-mallin kumppanuuteen (yhteyteen) kuuluu myös sukulaissuhteiden vahvistaminen, mutta tähän sopivia vastauksia ei haastatteluissa mainittu, mikä voi johtua myös siitä, että osa haastatelluista oli voinut ymmärtää yhteyden (kumppanuuden) vain yksikön sisällä tapahtuvaksi yhteydeksi. Täten yhteys- pääkategoriaan ei muodostettu alakategoriaa Sukulaissuhteiden vahvistaminen.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimustyössä, tallennettaessa ja esittäessä tuloksia sekä tutkimusten ja tulosten arvioinnissa noudatettiin tutkimusetiikan kannalta tärkeitä hyvän tieteellisen käytännön periaatteita; rehellisyyttä, tarkkuutta ja yleistä huolellisuutta (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6). Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Sopimusvuori ry:n kanssa. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimussuunnitelma annettiin luettavaksi Sopimusvuori ry:n toiminnanjohtajalle, jolta tutkimuslupa anottiin ja saatiin. Tutkimuksessa kunnioitettiin muiden tutkijoiden työtä viitaten heidän saavutuksiinsa asianmukaisesti (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6.)

Reliabiliteetti, eli luotettavuus kertoo kuinka johdonmukaisia tuloksia tutkimusmenetelmä antaa, kuinka hyvin se mittaa tutkittavaa asiaa (Mäkinen 2006, 87). Luotettavuuden varmistamiseksi opinnäytetyön vaiheet raportoitiin tarkasti, jotta kuka vain voi toistaa tutkimuksen saaden saman tuloksen. Opinnäytetyön raporttiin kirjattiin mihin johtopäätökset perustuivat. Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi haastattelun kysymykset oli testattu etukäteen. Opinnäytetyössä pidettiin tutkimuskysymys kirkkaana mielessä työn alusta loppuun saakka, jotta tutkimusmenetelmä antaisi vastauksen asetettuun tutkimuskysymykseen (Mäkinen 2006, 87.)

8.2 Pohdinta

Palvelut voivat monella tavalla tarjota toipumisen edellytyksiä tuella ja mahdollisuuksilla, mutta eivät voi tarjota itse toipumista. Henkilökohtainen toipuminen perustuu yksilön aktivoitumiselle ja voimaantumiselle elämässään, itsemääräämiseen ja itseohjautuvuuteen (Roberts & Boardman 2014, 37.) Asiakslähtöisyys ja asiakkaiden itsemääräämisoikeus osoittautuivat tutkimukseen osallistuneiden työn lähtökohdiksi; ohjaajat toivat vastauksissaan vahvasti esille asiakkaan rinnalla kulkemisen ja tukemisen tärkeyden sekä toipumisen edesauttamisen vahvistamalla asiakkaan toivoa, voimaantumista ja yhteyttä (kumppanuutta).

Nordling (2018, 1482) mainitsi Shepherdin ym. (2008, 9) esille nostamat työntekijälle suunnatut Recovery-mallin työssä toteutumisen itsearviointikysymykset. Nämä kysymykset on kehitetty vahvistamaan työntekijöiden työskentelyä Recovery-mallin periaatteiden mukaisesti (Shepherd ym. 2008, 9).

Haastateltavien vastauksissa mainittiin, että työssään ohjaajat kertoivat asiakkaille toivoa antavia, asiakkaiden kokemuksiin perustuvia esimerkkejä siitä, miten kaikista tilanteista on tähänkin asti selvitty ja rohkaisuksi asiakkaita muistutettiin, millaisia onnistumisia sosiaalisissa tilanteissa heillä on aiemminkin ollut. Vahvistaakseen asiakkaan toivoa, työntekijät keskustelivat asiakkaiden kanssa siitä, että vaikeistakin tilanteista on mahdollista päästä eteenpäin kohti tavoitteita (Shepherdin ym. 2008, 9.)

Työntekijöiden vastauksista selvisi myös, että ohjaajat toimivat asiakaslähtöisesti asiakkaan omien unelmien, toiveiden ja tavoitteiden etsimisessä ja niiden tukemisessa. Lisäksi monissa ilmaisuissa kerrottiin, että työntekijät keskittyvät asiakkaan vahvuuksiin ja kertovat niistä asiakkaalle. Lisäksi vastattiin, että ohjaajat antoivat mielenterveysongelmien hallintaan asiakkaille tietoa (Shepherdin ym. 2008, 9.)

Työntekijöiden vastauksista näkyi, että ohjaajat osoittivat tasavertaisina kumppaneina kunnioittavaa asennetta asiakkaita kohtaan. Työntekijät kertoivat osoittaneensa asiakkaille myös sen, että he auttavat asiakkaita tavoitteisiin pääsyssä. Vastauksista selvisi, että asiakkaan voimavaroja huomioitiin ja tuettiin ja asiakkaita kannustettiin auttamaan myös muita. Työntekijät kertoivat kuunnelleensa asiakkaiden toiveita myös terapeuttisista interventioista (Shepherd ym. 2018, 9.)

Haastatellut kertoivat Recovery-mallin sopivan heille hyvin ja he pitivät siitä, että malli on otettu käyttöön Sopimusvuori ry:ssä. Haastateltavien vastauksissa selvisi, että Recovery-mallin elementit; toivo, voimaantumisen ja yhteys (kumppanuus) ilmenivät heidän työssään keskittyen tukemaan asiakasta tekemään omia ratkaisuja elämässä ja kohdistuen asiakkaan hyvinvointiin ja mielekkääseen elämään, eikä sairauteen. Hungeford ja Kench (2013, 212) nostavat esiin, että Recovery-mallin periaatteiden mukaisten käytäntöjen käyttöönotto on vaivan arvoinen ja toivottu päämäärä Recovery-mallin mukaan työskennelleiden mielestä, jos Recovery-malli keskittyy asi-

akkaan terveyteen ja hyvinvointiin ennemmin kuin patologiaan tai pysyvään vammaan ja joka vahvistaa asiakasta tekemään omia valintojaan ja elämään tyytyväistä ja edistävää elämää.

Työntekijöiden kouluttaminen työskentelemään Recovery-mallin mukaisesti saattaa tarvita seurakseen suuremman muutoksen ammatillisessa kulttuurissa koskien sitä, mitä tarkoittaa olla ammattilainen auttaja (Osborn ja Stein 2015, 765). Osborn ja Stein (2015, 765) alleviivaavat meneillään olevan tutkimustyön ja dialogin tärkeyttä koskien työntekijä -asiakassuhteita.

8.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustulosten mukainen johtopäätös oli, että Recovery-mallin teorian elementit *toivo*, *voimaantuminen* ja *yhteys (kumppanuus)* ilmenivät Sopimusvuori ry:n työntekijöiden työssä sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä hyvin ja monipuolisesti. Jotta kaikki Recovery-mallin osa-alueet, myös sukulaissuhteiden vahvistaminen, jatkossa edelleen kehittyvät, on hyödyllistä panostaa työntekijöiden Recovery-mallin koulutukseen.

Jatkotutkimusehdotuksina mainittakoon, että olisi kiinnostavaa tutkia Recovery-mallin mukaan työskentelevien suomalaisten mielenterveyskuntoutuksen ammattilaisten mielipiteitä siitä, mitkä asiat ovat olleet tärkeimpiä heille järjestetyissä Recovery-mallin koulutuksissa. Mitä koulutukseen kaivattaisiin lisää, jotta Recovery-mallin käytänteet vahvistuisivat entisestään työntekijöiden työssä. Lisäksi Recovery-mallin it-searviointimenetelmän kehittäminen suomalaisten mielenterveyskuntoutuksen ammattilaisten käyttöön olisi hyödyllistä.

Lähteet

Asiakas.2019.Dokumentti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://thl.fi/fiweb/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/asiakas>

Aktivointisuunnitelma.2019.Dokumentti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivustoilla.Viitattu 16.5.2019.<https://thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/aktivointisuunnitelma>

Blomgren, S. 2005. Toimivia palveluohjauksen elementtejä etsimässä? Työpapereita/Stakes 1/2005.Viitattu 21.12.2018. <http://www.julkari.fi/handle/10024/76963>

Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. 2019. Dokumentti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla

Eskola, J., Suoranta J.2005.Johdatus laadulliseen tutkimukseen.7.p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Hirsijärvi S., Remes P., Sajavaara P. 2005.Tutki ja kirjoita.11.p. Helsinki: Tammi.

Hirsijärvi S, Hurme H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hungeford, C., Kench, P. 2013. The perceptions of health professionals of the implementation of Recovery-oriented health services. A case study analysis. The Journal of Mental Health Training, Education and Practice, 8, 4, 208-218. <https://janet.finna.fi>, Cinahl. Viitattu 1.4.2019. <https://www-emeraldinsight-com.ezproxy.jamk.fi:2443/doi/full/10.1108/JMHTEP-04-2012-0005>

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2012. Verkkodokumentti Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivustoilla. Viitattu 5.5.2019. <https://www.tenk.fi/fi/tenkin-ohjeistot>.

Jacobson, N., Greenley, D. 2001. What Is Recovery? A Conceptual Model and Explication. Psychiatric Services, 52, 4. PubMed. Viitattu 2.3.2019. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.52.4.482>

Kananen, J. 2008. Kvali Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Katajainen, A., Lipponen, K., Litovaara A.2006.Ratkaisukeskeinen ajattelutapa. Duodecim Terveyskirjasto.Viitattu 16.5.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00012

- Koskisuu, J., Narumo, R. 2004. Kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen mielenterveyskuntoutuksessa. Kuntoutuslehti 3. Viitattu 3.3.2019. https://issuu.com/kuntoutussaatio/docs/kuntoutus_1_2017
- Kuntouttavan työtoiminnan sisältö. 2019. Dokumentti Terveyden ja hyvinvointilaitoksen sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan.kasikirja/kuntouttava-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-sisalto>
- Lakeman, R. 2010. Mental health recovery competencies for mental health workers. A Delphi study. The Journal of Mental Health, 19, 1, 62-74. <https://janet.finna.fi, Cinahl>. Viitattu 3.4.2019. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&sid=c8954c9b-7815-4304-a395-df5f2adde9c2%40pdc-v-sessmgr01>
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. Annettu. 2.3.2001. Viitattu 2.5.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkp/2001/20010189>.
- Linjaukset 2009-2015 ja toimeenpano.2009. Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-mielenterveys-japaihdesuunnitelma/linjaukset>
- Mielenterveyslaki 1116/1990. Annettu.14.12.1990. Viim. muutos.1.2.2016. Viitattu 16.12.2018. <https://finlex.fi/fi/laki/smur/1990/19901116>.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Määttä, A. 2018. Sosiaalinen kuntoutus ja yhteensovittavan johtamisen työskentelyprosessi. Julkaisussa Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Toim. H. Kostilainen & A. Nieminen. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 28.12.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-307-0>
- Monenlaista kuntoutusta. N.d. Dokumentti mielenterveystalon sivustoilla. Viitattu 16.5.2019 https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/tietoa_kuntoutuksesta/Pages/monenlaista_kuntoutusta.aspx
- Mielenterveyspalvelut.2019. Dokumentti THL:n sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut>
- Mielenterveyspalvelut. N.d. Dokumentti Sosiaali- ja terveysministeriön sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://stm.fi/mielenterveyspalvelut>
- Miles, M., Huberman, A. 1994. Qualitative data analysis. An expanded sourcebook. 2.p. Lontoo: Sage
- A national framework for recovery-oriented mental health services: Guide for practitioners and providers.2013. Australian Health Ministers' Advisory Council. Viitattu 16.5.2019 [https://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/content/67D17065514CF8E8CA257C1D00017A90/\\$File/recovgde.pdf](https://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/content/67D17065514CF8E8CA257C1D00017A90/$File/recovgde.pdf).

- Nieminen, A. 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä, kentät ja mahdollisuudet. Julkaisussa Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Toim. H. Kostilainen & A. Nieminen. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 28.12.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-307-0>
- Nikkola, H. 2018. Kun me kuljemme ihmisen rinnalla: Recovery-mallin toteutumista edistävät keinot Niemikotisäätiössä. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.3.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018060212070>
- Nordling, E. 2018. Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveystyössä. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Duodecim, 134, 15, 1476-1483. <https://janet.finna.fi>, Medic. Viitattu 2.3.2019. <https://www.duodecimlehti.fi.ezproxy.jamk.fi:2443/api/pdf/duo14435>
- Nykäsenoja, J. 2015. Kolmas sektori mielenterveystyön hallinnassa-yhdessä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa. Helsingin yliopiston Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja 26. Yleinen valtio-oppi. Väitöskirja. Viitattu.21.12.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1030-5>
- Osborn A., ja Stein H.2016. Mental Health Care Providers' Views of Their Work with Consumers and Their Reports of Recovery-Orientation, Job Satisfaction, and Personal Growth. Community Mental Health J, 52, 757-766. <https://janet.finna.fi>, Cinahl. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=c8954c9b-7815-4304-a395-df5f2adde9c2%40pdc-v-sessmgr01>
- Palveluohjaus.2017. Verkkodokumentti THL-sivustoilla. Viitattu 16.12.2018. <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/talous-ja-politiikka/sosiaalipolitiikka/sosiaalityo/palveluohjaus>
- Piirainen, K., 2018. Yhdenmukaisuutta ja tapauskohtaisuutta sosiaaliseen kuntoutukseen -palveluohjaus julkisen toimijan ratkaisuna. Julkaisussa Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Toim. H. Kostilainen & A. Nieminen. Tampere: Juvenes Print Oy. Viitattu 28.12.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-307-0>
- Psykoedukaatio.N.d.Dokumentti Mielenterveystalon sivustoilla.Viitattu 16.5.2019. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/oireenhallinta.aspx>
- Roberts, G., Boardman, J. 2014. Becoming a recovery-oriented practitioner. Advances in psychiatric treatment, 20, 37-47. Viitattu 1.5.2019. https://www.researchgate.net/publication/275461134_Becoming_a_recovery-oriented_practitioner
- Shepherd, G., Boardman, J. & Slade, M. 2008. Making Recovery a Reality. Sainsbury Centre for Mental Health. Verkkodokumentti. Viitattu 11.12.2018. https://www.meridenfamilyprogramme.com/download/recovery/tools-for-recovery/Making_recovery_a_reality_policy_paper.pdf

- Slade, M. 2009. 100 ways to support recovery, A guide for mental health professionals. Verkkodokumentti. Viitattu 11.12.2018.
https://recoverylibrary.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0005/1391270/100_ways_to_support_recovery.pdf
- Sopimusvuori ry. 2018.Viitattu 16.12.2018. <https://www.sopimusvuori.fi>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu.1.4.2015. Viim.muutos.1.4.2019. Viitattu 3.5.2019.<http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2014/20141301>.
- Sosiaalipalvelut.N.d.Dokumentti sosiaali- ja terveysministeriön sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>
- Sovellusohje aikuisten mielenterveyden häiriöiden kuntoutukseen. 2017. Dokumentti Kuntoutussäätiön sivustoilla. Viitattu 16.5.2019. <https://kuntoutussaatio.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut/kuntoutussaation-tyoselosteita/sovellusohje-aikuisten-mielenterveyden-hairioiden-kuntoutukseen/>
- Toivio, T., Nordling, E. 2013. Mielenterveyden psykologia. 3.p. Helsinki: Edita.
- Tuomi, J., Sarajärvi A.2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5.p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Yksityiset sosiaali- ja terveystalvet.N.d.Dokumentti sosiaali- ja terveysministeriön sivustoilla.Viitattu 16.5.2019. <https://stm.fi/yksityiset-sotepalvelut>
- Viertiö, Partanen, Kaikkonen, Härkänen, Marttunen & Suvisaari 2017.Palvelujen käyttö mielenterveyteen tai päihteiden käyttöön liittyvien ongelmien vuoksi Suomessa vuosina 2012-2015.Duodecim, 133, 3, 292-300. https://janet.finna.fi, Medic.Viitattu.16.5.2019. http://www.terkko.helsinki.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/medic/?hakusanat=Duodecim&si vu=haku&mista=lehti_issn_isbn&alkaen=0&ratio=AND&hakusanat2=Vierti%C3%B6%2C+Partanen%2C+Kaikkonen%2C+H%C3%A4rk%C3%A4nen%2C+Marttunen+%26+Suvisaari&mista2=&ratio2=AND&hakusanat3=&mista3=&vuosi1=&vuosi2=synonyymit=true&kieli%5B%5D=kaikki&tyyppi%5B%5D=kaikki

Liitteet

Liite 1

Yhteydenottokirje

Hei!

Olen kuntoutusohjausopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönä tutkimusta Sopimusvuori ry:n työntekijöiden käsityksistä Recovery-mallin toteutumisesta heidän työssään. Kutsun teidät Recovery-mallin toteutumista Sopimusvuori ry:n yksiköiden työntekijöiden työssä käsittelevään puolistrukturoituun teema-haastatteluun (yksilöhaastattelu).

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Sopimusvuori ry:n työntekijöiltä Recovery -mallin (toipumisorientaatio-menetelmä) käyttöä heidän yksiköissään. Viideltä työntekijältä (yksi ohjaaja/yksikkö) puolistrukturoiduilla teemahaastattelulla kerättävän aineiston perusteella haetaan vastausta tutkimuskysymykseen: Miten recovery-mallin elementit toivo, voimaantuminen ja yhteys ilmenevät Sopimusvuori ry:n työntekijöiden työssä toimintakeskuksissa ja työvalmennusyksiköissä? Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Sopimusvuori ry:n yksiköissä Recovery-mallin käyttöä. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Aikaa haastatteluun menee noin 30 minuuttia. Haastattelu äänitetään ja toteutetaan täysin nimettömästi. Haastatteluun osallistuvien anonymiteetti säilyy työn alusta loppuun asti. Teillä on oikeus kieltäytyä haastatteluun osallistumisesta. Aineisto säilytetään lukitussa paikassa ja hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Vastaukset eivät tule opinnäytetyössä näkyviin sellaisessa muodossa, josta voisi päätellä kenen työntekijän vastauksesta on kyse. Sopimusvuori ry saa päättää työn valmistuttua julkaistaanko opinnäytetyö Theseuksessa.

Liite 2

Haastattelurunko

1. Millä tavoin vahvistat työssäsi asiakkaan toivoa? (Nikkola 2018.)
2. Millä tavoin vahvistat työssäsi asiakkaan voimaantumista? (Nikkola 2018.)
3. Millä tavoin vahvistat asiakkaan kokemaa yhteyttä (kumppanuutta) työssäsi?
(Nikkola 2018.)

Liite 3

Tietoon perustuva suostumusasiakirja

Tutkimukseen Toipumisen palasia osallistuva täyttää

Olen ymmärtänyt sen, että osallistumiseni tutkimukseen on täysin vapaaehtoista ja voin milloin tahansa kertoa, jos en enää tahdo osallistua tutkimukseen, mutta keskeyttämiseen asti kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan käyttää tutkimuksessa.

Minulle on annettu tutkimuksesta tarvittavat tiedot, minun on ollut mahdollista saada kysymyksiini vastauksia, olen ymmärtänyt minulle annetut tiedot ja tahdon osallistua tutkimukseen.

Aika ja paikka

Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus, nimenselvennys

Taulukot

Taulukko 1 Esimerkki analyysitaulukosta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistys	Alaluokka	Pääluokka	
Vaihtoehtojen näyttäminen, että heitä ei ole ainoa vaihtoehto, sen lisäksi voit tehdä näin tai näin. Et kun monessa tilanteessa kuitenkin on niitä ikään kuin sellaisia asioita, mihin pystyy tarttumaan tai mikä vois olla, jos vaikka joku tietty reitti ei onnistu, niin sitten voi olla, et on joku toinen tapa vaikka kohti työelämää.	Eteenpäinmenon vaihtoehtojen miettiminen yhdessä	Unelmat ja toiveet	Toivo	Recovery
Et sitten lähetään vähän haastaa ja sitten siinä pääseeikin niinkun onnistuun jossain ihan erilaisessa, mitä ei ehkä uskonutkaan.	Asiakasta haastetaan kehittymään	Onnistumisen halu	Toivo	Recovery
Etsiä niitä hyviä puolia ja voimavaroja.	Asiakkaan voimavarojen huomiointi	Keskittyminen vahvuuksiin	Voimaantuminen	Recovery
Meillä pyritään ruokki- maan sitä, että asiak- kaat ois mahdollisimman monessa asiassa mu- kana niinkun päättä- mässä, että miten toi- mitaan ja minkälaisia niinkun toimintatapoja otetaan käyttöön, et yhteisökokoukset meil on yks keskeinen väylä.	Asiakkaalle annetaan vas- tuuta yhteis- sessä päätök- senteossa	Vastuunotto	Voimaantumi- nen	Recovery
Kumppanuus täällä on siinkin, et ohjaajat ja asiakkaat on sillai niin- kun samanarvoisessa asemassa ja tukijoina.	Työntekijän ja asiakkaan tasavertainen kumppanuus	Muiden an- tama tuki	Yhteys (kumppanuus)	Recovery
Täällä ei syrjitä, täällä pyritään huomioimaan kaikki ryhmissä.	Kaikki asiak- kaat huomioi- daan	Yhteisöön kuuluminen	Yhteys (kumppanuus)	Recovery